

A Lendület-korszak (2012–2017) egyik legjelentősebb, kiterjedt nemzetközi (jószerével „összmonarchiabeli”) vállalkozásának lezárásakor úgy véljük, talán nem indokolatlan, hogy több mint fél évtizedes távlatból nyilvánosságra hozzuk az alábbi dokumentumot. Jelesül a Lendület-program 2. projektévének (2013–2014) két hivatalos, az MTA Kutatóintézeti Főosztályának felkérésére készült szokásos éves – egymással szöges ellentétben álló – bírálati egyikével kapcsolatos feljegyzésünket. Célunk ezzel egyfelől a jövőbeni történészek segítése, akik egyszer majd megírják a 21. század elejének magyar historiográfiáját. Másik célunk, hogy ezzel is ráirányítsuk a figyelmet arra: a magyar történettudomány alapfeladatainak megoldása közös szakmai és nemzeti ügy, ezt semmiféle egyéni ambíció, vagy intézményi érdek nem írhatja felül. A történész-kolléga bírálatát a katolikus egyetemi Lendület-projekt ellehetetlenítésére irányuló törekvésként értékeltük és értékeljük. A későbbiekben rendre névre szólóan kértük az MTA Kutatóintézeti Főosztályától kizárását Lendület-programunk éves bírálói közül.

Meglátásunk ugyanis szerint ugyanis nem volt biztosra vehető, hogy alapvetően szakmai szempontok vezették. (És ilyen esetben elfogultság miatt talán illik inkább visszaadni a bírálat lehetőségét.) A későbbi eredmények már 2015. januártól folyamatosan mind-mind cáfolni látszanak a lekicsinylő, helyenként gúnyos, az alkalmi látszatelemeket az elmélyült, hosszútávú projektmunka elé helyező sorokat: „Nem a beszámoló által kategorikusan elutasított „átfogó tudománynépszerűsítést, nemzeti tudatformálást” kérem számon a kutatócsoporttól, hanem az OTKA-kutatások vagy a Bolyai Kutatási Ösztöndíj szemléletén és színvonalán túllépő, a Lendület Program által célul kitűzött intenzív hazai és nemzetközi jelenlétet és láthatóságot tartom erősítendőnek” – hangzik a bírálat zárómondata.

*Mindez természetesen nem jelenti azt, hogy a tudományos alapokon nyugvó kritikának ne lenne helye, sőt. Megjegyezzük még, hogy a feljegyzésünk végén említett forráskiadvány-kézirat publikált változata: *Collectanea Studiorum et Textuum* vol I/1 (Budapest 2015).*

DOKUMENTUM

MTA KUTATÓINTÉZETI FŐOSZTÁLY r.

Feljegyzés

Második kutatási évem két bírálati olyannyira erősen eltér egymástól, hogy megállapításaikban egymásnak több esetben kifejezetten ellentmondani látszanak. Ezért érzem szükségét annak, hogy a munkánkkal szemben szemlátomást elfogult bírálattal kapcsolatban néhány észrevételt tegyek.

QUOAD FACTA

1. „Az MTA-PPKE Lendület Egyháztörténeti Kutatócsoport kutatási programja «heterogén», módosítani kell”

Ad 1. Ez a kutatási program nyert a Lendület pályázaton, és erre kötöttem szerződést. Ettől eltérni meglátásom szerint csak kiterjesztőleg lehet (a kutatás közben feltáruló újabb problémák megoldásával, lehetőségek kihasználásával). Felfogásom továbbra is az: a kutatások vatikáni és bécsi jellege megfelelő koherenciát biztosít, és programom azt épp azt bizonyítja: ezen nemzetközi forrásörző helyeken folyó kutatásaink XV-től a XX. századig terjedően egyaránt lehetőséget adnak proszopográfiai és archontológiai, politika, és diplomácia és missziótörténeti vizsgálatokra.

2. „Kevés a kutatásba bevont minősített kutató, és kevés az MTA-PPKE Lendület Egyháztörténeti Kutatócsoport kevés hazai kutatóhellyel tart kapcsolatot”

Ad 2. A jelentésben ezzel szemben a következő **29**, tudományos fokozattal rendelkező, a kutatásba érdemben (és szerződéssel bevont) kolléga szerepel név (!) szerint: Fazekas István, Balogh Margit, Bánkuti Gábor, Bura László, Csibi Norbert, Csiky Balázs, Georghe Gorun, Gózszy Zoltán, Janka György, Kovács Zoltán, Lakatos Andor, Martí Tibor, Marton József, Miklós Péter, Mózessy Gergely, Smohay András, Tóth Tamás, Varga Szabolcs, Zakar Péter; Silviu Sana; Forgó András, Kármán Gábor; Fedeles Tamás, Kiss Gergely, Nemes Gábor, C. Tóth Norbert, Koltai András, Török József, Gárdonyi Máté, Kruppa Tamás.

A következő intézményekből (rövidítve): ÖStA HHStA (1), MTA BTK TTI (3), PTE BTK (5), SZTE BTK (3), PPKE (2), Kolozsvári Babes-Bolyai Tud.Egy. (2), Partiumi Egyetem (1), Pécsi Hittudományi Főiskola (1), Nyíregyházi Hittudományi Főiskola (1), Veszprémi Hittudományi Főiskola (1), Győri Püspöki Levéltár (1), Székesfehérvári Püspöki Levéltár (3), Kalocsai Érseki Levéltár (1), Piarista Levéltár (1), Pápai Magyar Intézet (1). Egy kutató nyugdíjas (Szatmár), egy állás nélkül. Ezek a kutatók mely intézményben dolgoznak, sok esetben vezetik is azokat, a szakmában közismertek.

3. Kevés az MTA-PPKE Lendület Egyháztörténeti Kutatócsoport nemzetközi együttműködő partnere

Ad 3.

a) Megítélésünk szerint fő együttműködő partnereinek (Università della Tuscia, Universität Wien) a bíráló állításával szemben „nemzetközileg jegyzett”, neves kutatóhelyek. Velük nemcsak érdemi, hanem substanciális kooperációt folytatunk.

b) Kutatási törzshely jellegüknek köszönhetően rendszeres a jelenlétünk az *Archivio Segreto Vaticano*-ban és az *Österreichisches Staatsarchiv*-ban.

c) A jelentés B/IV pontja (*The Papacy and the local Churches* általunk rendezett nemzetközi konferencia tanulmányainak szerkesztése) implikálja, hogy határidőre leadott publikációik szerkesztése során folyamatos munkakapcsolatban álltunk a konferencia résztvevőivel. Ők a következők: ALEXANDER KOLLER (*Deutsches Historisches Institut in Rom*) – ELISABETH ZINGERLE (*Österreichische Akademie der Wissenschaften*) – SILVANO GIORDANO, IGOR SALMIC, ROBERTO REGOLI (*Università Pontificia Gregoriana, Roma*) – ALESSANDRO CATALANO (*Università degli Studi di Padova*); ANTONIO MENNITI-IPPOLITO (*Università degli Studi di Cassino*) – ESTHER JIMÉNEZ (*Universidad Autónoma de Madrid*) – BENEDETTA ALBANI (*Max-Planck-Institut für europäische Rechtsgeschichte, Frankfurt a.M.*) – GIOVANNI PIZZORUSSO (*Università degli Studi di Chieti e Pescara*) – RAINALD BECKER (*Universität Bayreuth*) – OLIVIER PONCET (*École nationale des chartes (Paris)*) – KLAUS UNTERBURGER (*Universität Regensburg*) – ANDREAS GOTTSMANN (*Historisches Institut beim Österreichisches Kulturforum in Rom*)

d) A beszámoló A/I pontja említi szlovák kutatókkal történő közös munkát. A kollégák nevei, akiknek biogrammjaival dolgozunk (lektorálás, korrigálás, fordítás): Kassa: Peter Zubko (Kassa), L'uboslav Hromják (Szepes, Rozsnyó); Marián Čížmár (Rozsnyó); Jaroslav Coranič (Eperjes); Gabriel Brendza, Bernard Jozef Meliš (Besztercebánya), Viliam Judák (Nyitra).

e) A beszámoló A/III. pontjából kitetszik, hogy intézményi együttműködésünk az *Institut für Ungarische Geschichtsforschung*-gal folyamatos és elmélyült, ugyanis már a 2. közös tudományos kiadványunkat jelentettük meg.

f) A beszámoló B/II pontja egyértelműen említi, hogy műhelykonferenciánk a Pápai Történeti Bizottsággal (*Commissione Pontificia per le Scienze Storiche*) 2012-ben megkezdett projektjellegű együttműködés 2015. évi befejezése megfelelő előkészítése érdekében került megrendezésre.

QUOAD ARGUMENTA

4. „Kevés az MTA-PPKE Lendület Egyháztörténeti Kutatócsoport hazai és nemzetközi megjelenése, láthatósága”

Ad 4. Az éves kutatási jelentésünk zárómondata így hangzik:

„Az 1. munkaév publikus eredményeivel ellentétben a 2. ugyanakkor – mint a beszámolóból remélhetőleg meggyőzően látszik – inkább a szorgos háttérmunkáé volt. E munka eredményeinek beérése, szélesebb körben történő megismertetése a 3., a program folytatása szempontjából kulcsfontosságú munkaév feladata lesz.”

Ezzel természetesen lehet egyet nem érteni. Vállalásaink hordereje, a rendelkezésre álló források hasznos feltárása azonban megfelelő időt követelt. A kutatások során elért eredményeket a továbbiakban is elsődlegesen – a nemzetközi partnerekkel közös – saját szervezésű külföldi és hazai szakmai eseményeken tervezzük bemutatni (vö. a 3. évi munkatervet). Külső szervezésű eseményen továbbra is fontosnak tartjuk a megjelentést, amennyiben szorosan kapcsolódik kutatásainkhoz. (Mint pl. most 2014. szept. 18–20-án a *Internationale Gessellschaft für Konzilgeschichtsforschung* „Konzil und Fürst” bécsi konferenciáján.) Legalább ennyire lényegesnek tartjuk, hogy egyetemi oktatási tevékenységünk közben a Lendület-program segítségével, fajsúlyos egyetemi jelenlétével, láthatóságával orientáljuk, motiváljuk és bátorítsuk az egyetemi hallgatóságot a tudomány szeretetére és művelésére.

Nem tudom, hogy a 2. munkaévre eső, a bizottság által 100%-ra értékelt akadémiai doktori védésem teljesen szokványos mozzanat-e a Lendület Kutatócsoportban folyó szakmai munkára történő figyelemfelhívás terén.

Hogy a 10 + 4 MTMT-re feltöltött, több esetben idegen nyelvű részpublikáció teljesen hétköznapi-e, szintén nem tudom. Történettudományban az átlagos megjelenési átfutási idő 1-2 év. Ezek a *már megjelent*, kutatási részeredményeket tartalmazó tanulmányaink.

A még nagyobb láthatóság iránti elvárásnak a 3. munkaévben igyekszünk megfelelni. A tervezett, előkészületben lévő saját kutatócsoporti honlapról a 3. éves munkaterv már kiemelten szól. Időzítése szintén nem estleges. Első aktuális hírként első jelentősebb

vállalásunk elkészültének tényét, a *Camera Apostolisa* középkori dokumentumainak megjelenését szeretnénk közölni. Retrospektív módon a korábbi eredmények is feltüntetésre kerülnek.

A nemzetközi és hazai együttműködő partnerek száma nyilván tovább növelhető. Nemzetközi szinten a kutatási munkaprogramunkban szereplő angol nyelvű monográfiák ezt vetítik előre. A hazaiak száma eggyel máris gyarapítható: A „Nemzeti zsinat 1648. Katolikus autonómiatörekvések a kora újkori Magyarországon” c. nagyobb szabásúnak nevezhető tanulmányom a „*Katolikus Zsinatok és nagygyűlések Magyarországon*” című, a Pécsi Hittudományi Főiskola és az MTA BTK TTI által kiadott kötetben jelent meg, kapcsolódva a Balogh Margit és Adriányi Gábor által vezetett OTKA-kutatócsoport (NK 83799) munkájához. Ezt jelentésemben nem emeltem ki – az MTMT-n adatolt kötetből ugyanis kiderül –, most pótolom.

A bírálatban pusztán „szakdologzatomként” aposztrofált, másik bírálóm által ugyanakkor kifejezetten értékelt, a projektben tényleg a 'Lendületbe hozatal' jegyében többletfeladatként vállalt – tudományos igénnyel érdemben nagyságrendileg kibővített és többrétegű szakapparátussal ellátott – Lippay-levelezés megjelenés előtt álló, tördelt kéziratát az egyértelműbb megítélés reményében pdf-ben mellékelem. (Az elejéről R. Várkonyi Ágnes előszava, a végéről az összegző német nyelvű tanulmány még hiányzik, korrektúrázása folyamatban.)

Magam a továbbiakban is arra törekszem, hogy a lehető legteljesebben hozzájáruljak a Lendület-program sikeréhez. Ehhez, ha más-más irányból is, mindkét bírálóm bírálata erős, és köszönettel fogadott ösztönzést jelent.

Budapest, 2014. szeptember 21.

Tusor Péter